

Búcsú dr. Lakatos Saroltától

(1946–2014)

Az élet sorsfordulóihoz néha szerencse is kell. Amikor volt munkatársunk, dr. Lakatos Sarolta pályájának a rendszerváltás-kori fordulatára visszagondolok, az jut eszembe: jókor, jó időben találkoztunk. Természetesen ismertem korábbról is, hiszen az Egyház utcai múzeumépület felett laktak; ifjúsági referensként a Megyei Tanács légópincéjében kialakított ebédlőjében futottunk össze, s nem egyszer köszöntünk rá és édesanyjára a Gösser-teraszáról, amikor a bevásárlásból hazafelé mentek.

1991 márciusi bejelentkezésekor elmesélte: megszűnt az állása a Jósa András Megyei Kórházban, éppen felmondási idejét tölti. Balszerencséjére végzettségének egyik szakja – az orosz nyelv és irodalom – tanítását akkor nemcsak az általános iskolákban szüntették meg, hanem a gimnáziumokban is, néha még azt sem várva meg, hogy az osztály az érettségiig kifusson. Maradt tehát számára a történelem, lehetne-e ezt a szakját hasznosítani a múzeumban?

S itt lép be a képbe a kifürkészhetetlen sors: a Kállay gyűjtemény létrehozása. Még a régi rezsim volt hatalmon, amikor Kállay Kristófnak, a Máltai Lovagrend szentszéki nagykövetének meghívására Rómába utazhattam, természetesen magánúton, erről csak a szűkebb környezetet tájékoztatva, hogy tárgyaljunk és megállapodjunk: az általa vásárolt, összeszedett hungarica gyűjtemény, s mellette a családi örökség néhány megmaradt értékes darabja, amely a nagykövet úr tulajdonában van, ne szóródjék szét, maradjon egyben a család nevét is fenntartva szülővárosában, Nyíregyházán. Ezt az elképzelést Csabai Lászlóné, a város tanácselnöke támogatta, sőt fogadta a miniszterelnök három fiát és leszármazottaikat, ám a pénzügyi fedezet oroszlárnésre és a megnyitás öröme már utódjára, Mádi Zoltánra maradt.

Nos, Lakatos Sarolta a legjobb időben kopogtatott a „Jósa-művekben”: szükség volt egy muzeológusra, aki a gyűjteményt leltárilag, szakmailag számba veszi, gondozza. Szükség volt a kiállítás berendezésének felügyeletére, és szükség volt egy háziasszonyra, aki a városban a születendő kiállítás – no, meg az akkor zajló kárpótlás – miatt, valamint az ugyancsak a Kállay nevet viselő unokaöccse politikai ambíciói miatt Nyíregyházán sűrűn megforduló nagykövetet gardírozza, segíti.

Lakatos Sarolta mindkettőnek maximálisan eleget tett, különösen az elsőnek. A gyűjtemény legnagyobb értékét képviselő rendjelek és kitüntetések feldolgozására beleásta magát a történeti segédtudományok eme ágába, a falerisztikába, és 1994-re megírta azok történetét, adta pontos leírásukat. Ez a munkája még abban az évben nyomtatásban megjelenve szerezte meg a szerzőnek a doktori címet a pesti bölcsészkaron. E könyvével egyszerre lett országSZerte ismert a történész-muzeológusok körében.

Hosszan beszélhetnék róla, mit tett a Kállay gyűjtemény népszerűsítése érdekében, akár ismeretterjesztő, akár tudományos dolgozatok formájában, gondolok itt olyan speciális szakanyagok országosan első feldolgozására, mint például a pápai emlékérmek. Orosz nyelvtudását is kamatoztathatta: írt és előadott a Nagy Péter cár uralkodása előtti insígniákról, az Orosz Császári Szent György Katonai Rendről, bekapcsolódva a Numizmatika és a társtudományok címen minden második évben megrendezett konferenciákba.

Közben maga is mindent megtett a vezetése alatt álló gyűjtemény gyarapításáért. Ebben nagy szerepet játszott, hogy Katona Bélával együtt felfedezték a megyéből elszármazott, 56 után Bécsben menedéket, újságírói állást, támogató feleséget kapott Ilosvay Ferencet, akinek özvegye révén nemcsak a kitűnő megfigyelő, elbeszélő vadászati író élete és munkássága kapott újra visszhangot. Ilosvay Ferencné, született Johanna Dietrich nagyapja ugyanis a XIX. század utolsó harmadának egyik legkiválóbb bécsi ötvöse volt, aki Magyarországnak is dolgozott, mint ezt magyar vonatkozású emlékérmek bizonyítják. Johanna Ilosvay jóvoltából nemcsak nagyapja arany- és ezüstművessége került bemutatásra, de itt maradtak azok az értékes verőtövek, amelyekkel a magyar vonatkozású érmek készültek. Ezeket dolgozta fel, s tette közzé Lakatos Sarolta a szakma legrangosabb folyóiratában, a Numizmatikai Közleményekben.

Sem a búcsúzás, sem a búcsúztató feladata felmérni dr. Lakatos Sarolta – többségünk számára csak Sári – tudományos munkássága pályáivét. Ezt majd legjobban a múzeum évkönyvében megjelenő, a két évtizedes tudományos életút természetét regisztráló bibliográfia méri fel. Ezt fogja kiegészíteni, ami nem született meg. Cédulák százai, ezrei, fénymásolt levéltári dokumentumok tanúskodnak arról, hogy készült egy nagy monográfiára, a Kállay család történetének megírására. Erre én is noszogattam, mondván: amikor már végleg letelik a hivatali idő, amikor a nyugdíj utáni lazaság után az ember újra kedvet érez ahhoz, hogy dolgozzon, hogy a szakmából ne essen ki, legyen célja: „esetében e 800 éves múltra visszavezethető család újkori históriája, amely nélkül Szabolcs megye története sem igazán érthető”. Igazat adott. S bár az utóbbi időben a gyűjteménnyel szemközti buszmegállóból láttam fáradt mozgását a Nyírvíz palotába menet, és üdvözlésemet fogadó bágyadt kézmozdulatát, mégis reménykedtem: a mű elkészül. Nem így történt.

Búcsúzom tehát minden volt és jelenlegi múzeumi és levéltári dolgozó nevében dr. Lakatos Saroltáról, a szabad szájú, az igazgatóját sem kímélő volt szeretett munkatársunktól. A Halotti Beszéd, az első összefüggő, 800 éve magyarul íródott szöveg így kezdődik: *Bizony, por és hamu vagyunk*. Soha ne feledkezzünk meg erről az ősi igazságról. Húsvét ünnepe előtt a könyörgés szavaival köszönök el halottunktól és a tisztelt gyülekezettől: áldott békét mindenkinek!*

NÉMETH Péter

---

* Elhangzott dr. Lakatos Sarolta temetésén, 2014. április 11-én.